

Kivételt egyedül a Krupp-féle munkáslakás képez, melynek szociális rúgója maradandó becsű alkotást hozott létre.

Végeredményében csak a műkincsek összegyűjtött csoportja bírt nagy értékkel, a többi egy idegenforgalommal egybekapcsolt „német-nemzeti“ vásár jellegével bírt.

QZ ERECHTHEION HELYRE-
ÁLLÍTÁSÁNAK híre érkezik
Athénből. Megindítója a dolog-
nak az athéni archaeologiai társaság és
egyelőre 20.000 drachma áll rendelkezésre.

AM MŰTÁRGYAKRA AME-
RIKÁBA. Érdekes birói dön-
tést közöl egy amerikai szaklap.
Ugyanis egy new-yorki temetkezési hely
díszítésére odaérkezett olasz szobormű-
vek elvámolását a megrendelő a szoká-
sos alacsonyabb (kereskedelmi árúkra
20%) díjtétel alapján óhajtotta elintézni,
míg a vámhivatal a küldeményt művé-
szinek állította, a melyért 50% lett volna
fizetendő. Az ügy a bíróság elé került,
s ott a következőképpen döntöttek: „a
tárgy értéki megítélése egyéni dolog és
ebben az esetben ennek a joga a meg-
rendelőt illeti“. A kérdésnek illetően
felfogása a bevitt Amerikában művészi
tárgyak tekintetében ismét fokozni fogja,
a mit ők, az amerikaiak, ugyan nem
kivánnak, hanem igenis más nemzetek,
a melyeknek Amerika számára eladás
céljára készült művészi tárgyaik vannak
s a melyek az alacsonyabb, husz százalé-
kos vámolás mellett is az amerikai
hasznos termeléssel eredményesen ver-
senyezhetnek.

SZAKIRODALOM.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY. A
Magyar Numizmatikai Társulat
megbizásából szerk. Gohl Ödön.

Tudományos irodalmunkban már régen
érezhető volt egy magyar numizmatikai
folyóirat hiánya, nemcsak az éremgyű-
jtők érezték ennek szükségét, hanem mind-
azok, kik egy vagy más célból a rég-
letűnt idők tanulmányával foglalkoztak,
mert az érmek, a múltnak e szűkszavú,
de hiteles tanúi számos feledésbe került
esemény, elenyészett műtárgy emlékeze-

tét tartották fönn számunkra s azon kívül
mint kisplasztikai alkotások érdeklik az
iparművészeket is. Örömmel kell tehát
üdvözölni egy oly folyóiratot, mely már
első füzetének gazdag tartalmával is biz-
tosítékot nyújt komoly tudományos cél-
járól.

Az új lap szerkesztője beköszöntőjé-
ben, melyben a társulat és a folyóirat
célját ismerteti, egyszersmind rövid át-
tekintést nyújt a hazai numizmatika törté-
netéről, hogy terjedt el nálunk mindszé-
lesebb körben az igazságos Mátyás király
által meghonosított éremgyűjtés. A cikkek
sorozatát egy nagyérdékű közlemény nyitja
meg, kiváló történetírónk, Fraknoi Vilmos
ismerteti az 1790—91-iki országgyűlés ál-
tal IV. Ferdinánd sicíliai király tiszteletére
veretett emlékérmeket. Réthy László,
Kunvály Fülöp és Jurkovicz Emil ritka
érmek bemutatásával és a magyar pénz-
verés kevésbé ismert epizódjainak közlé-
sével, Gohl Ödön az eraviscus nép pénz-
veréséről írt hosszabb tanulmányával
járult a füzet tartalmának emeléséhez.
A szöveget mindenütt gondos illusztrációk
egészítik ki. Külön rovatot szentel a
folyóirat az érmeleleteknek, a múzeumok
és gyűjtemények gyarapodásának és a
numizmatika irodalmának.

Tudományos szelleme, mely nem álla-
podik meg az érmek száraz elősorolása
és leírásánál, csakhamar meg fogja ked-
veltetni a lapot a numizmatika barátaival,
kik elismeréssel adóznak a Magyar Nu-
mizmatikai Társulatnak, hogy ily régi
óhajtásunkat valósította meg.

—n.—s.

ÁTRAI Vilmos. Látszattan (per-
spektiva). 196 szöveg közé nyo-
mott és 3 külön mellékelt ábrá-
val. Budapest, szerző kiadása, 1902. Ára
vászonkötésben 10 korona.

Andrea del Castagno volt legszenve-
délyesebb tanulmányozója a XV. század-
beli olasz festők között a látszattanak.
Éjjeleken át mért és számíttatott távlati
tanulmányain és ha felesége zsörtölődött
a sok olajfogyasztás miatt, csak egy mon-
dása volt rá mindig: „Oh istenem, milyen
nagyszerű a perspektiva!“

Ilyen komoly hittel talán azóta sem
vallotta ezt senki egészen az újabb időkig.
A reneszánsz nagy alkotói, Brunellesco,
Bramante, Rafael s követői felhasználták
ugyan, Dürer munkát írt róla, és később
egész a barokk-koron át a „plafon-per-
spektívá“-nak nagy szerepe volt, de igazi
kezdete a három dimenziós geometria

haladásával van összefüggésben. Poncelet, Quetelet és Steiner után a centrális projekció már, mint geometriai doktrína, a leíró mértan kiegészítő része gyanánt szerepel. Mivel azonban úgy a festészettel, mint az építészettel, stb. szoros kapcsolatot tart, lassan-lassan teljesen önálló és független tudományyá alakult ki a többi ábrázolási módokkal szemben.

Barabás óta a magyar irodalomban Mátrai Vilmos tanáré az első mű, mely kizárólagosan perspektívával foglalkozik. Alapos tudással, szorgalmas és kitartó gondossággal építette fel könyvét fejezetről-fejezetre a szerző. Megmagyarázza a látást, annak fizikai mivoltát, majd pedig a látszati képet geometriai szempontból tárgyalván, eljut az ortogonális projekció alapján szerkeszthető látszati képekhez, melyeknél a képsík, szempont és tárgy elhelyezésének szabályait adja, kiemelve a művészi tekinteteket.

Könyvének második része a centrális projekcióval foglalkozik. A térelemek központi vetítés révén megszerkesztett távlati képeinek keletkezését nagy részletességgel tárgyalja, majd áttér könyvének legfontosabb részére, a gyakorlati feladatokra, s ezek kapcsán a testek központi ábrázolására, nagy súlyt vetve a szerkesztések egyszerűsítésére.

Harmadik része könyvének az árnyékszerkesztésről, a tükrözésről és tükröképek szerkesztéséről s a többi fénytűnemények ábrázolásáról szól.

Úgyesen megválogatott, jól érthető ábrák kísérik az egyszerű, tömören megírt szöveget, a mely — és ez geometriai tankönyveinknél nagy ritkaság, — óvatosan kerüli a tudákos meghatározásokat.

Mátrai érdemes munkát végzett, a mikor könyvével szakirodalmunk érezhető hiányán segített s ezért nagy áldozatokkal s kockázattal kiadott művét a legmelegebben ajánljuk mindazoknak, a kik a perspektívát alaposan meg akarják tanulni, vagy a kik ebbeli ismereteiket kiegészíteni óhajtják.

E. K.

 THE ARTIST FOLYÓIRAT. Ez a jónevű és nálunk is eléggé ismert angol művészeti folyóirat, miután 371 havi füzetet megjelent, megszűnt. Az utóbbi időben több ízben érezhető volt úgy a tartalomra, mint a külső megjelenésre nézve, hogy a vezetőségben változás történt. Mindenesetre sajnálatos, hogy a sok folyóirat között az ilyen jóra való szűnik meg és annyi sok kétes értékű, fölösleges, megmarad.

 ILLUSTRIRTE MONOGRAPHIEN. HERAUSGEGEBEN VON H. ZOBELTITZ. VELHAGEN UND KLASING IN BIELEFELD UND LEIPZIG. Az előbbiekhöz némileg hasonló, de általánosabb érdekű programmal indultak meg ezek a monografiák, a melyeknek megjelent nyolc kötete közül mint művészi és ipari érdekűeket, a 4-iket: *Ex libris*, Walter von zur Westen-től és a 6-ikat: *Das Porzellan*, Georg Lehnert-től említjük föl. Az *Ex libris* kötet számos kép fonalán a könyvjegyek lényegéről, céljáról, történetéről és művészetéről tájékoztat; a *Porcellán* kötetében pedig népszerű előadásban a porcellánt: történetét és művészetét számos kép közlésével tárgyalja írója; persze — a mi itt természetes — a németiség túlságos kiemelésével. Ez a baja különben minden újabb német, akár művészeti, akár más kiadványnak; és ettől a hibától egyaránt nem tudják magukat távol tartani a németek, ha világtörténetről, művészetéről, zenéről, nevelésről vagy gazdaságról írnak. Ez teszi a máskor oly jó német könyvet egyoldalúvá és nem német ember számára olykor hasznavehetetlenné. Ez utóbbit a bemutatott két monografiáról így általában nem mondhatni ugyan, hanem azért mégis meglátszik rajtuk, hogy a német kulturát szolgálják és semmi mást. De hát mit tegyünk mi szegények, ha annyira rájuk szorultunk? — — — E hibáik dacára azonban olvasásuk ajánlatos.

Cs. Gy.

 ENRY VAN DE VELDE, KUNST-GEWERBLICHE LAIENPRE-DIGTEN. 8° 195 oldal; Lipcse, Seemann utódai 1902. Füzve 4 korona 20 fillér. Az ismert nevű iparművész ebben a könyvben gondolatainak 10 éves fejlődését fejtegeti és mutatja be. Könyvének négy fejezete a következő: „Hogyan szereztem magamnak szabad teret“ (1890-ből); „Prédikáció a fiatalsághoz“; „William Morris“ és „Elvi magyarázatok“. Mindegyike előadásból készült és önérzetes hangja így leírva talán még jobban tűnik föl, mint a mikor hallgatói figyelmét egyéniségének közvetlenségével egy-egy előadás idejére lekötötte. Az önmagáról mondottakban ama többször emlegetett bizonytalanság érdekel, a melyen a művész átment, míg mostani meggyőződéséig jutott. Ez utóbbiakra és tapasztalásaira alapítva prédikál a fiatalságnak a művészetéről s annak céljairól a máso-

dik fejezetben. Buzdítani óhajtja a fiatalságot és a művészet határainak tágításáról értekezik. Hogy e fejezetével célját elérje-e, azt eldönteni persze nem lehet; de bármily emelkedett hangon szól is a művészetről Velde, a fiatalságot — azt hiszszük, — „buzdítani“ így nem igen lehet. Ez jobban sikerül neki talán a harmadik fejezetben nyújtott példával, „William Morris“-szal, a kit különben „közvetlen elődének“ nevez Velde. Miután Morriss méltányolta és nézeteit Morris tanulmányában igazolva látja, megírja negyedik fejezetét, vagyis „principumait“, a melyek könyvének talán legérdekesebb részét képezik. Hogy azonban ezek — a mint állítja — valóban az új művészetnek alapját fogják-e képezni, arról vitatkozni is lehetne.

Ha a művészeknek nem is minden állítását és elvét fogadjuk is el helyesnek, könyve olvasásra ajánlható, mert kérdéseket többször új szempontokból tárgyal, a melyeknél figyelmet főleg e szempontok érdemelnek. Egy dolog azonban van, a mi könyvében egyenesen meglep és ismételve nem megnyerő: szerzőnek lóhátról való beszédmódja; egy kissé sokat használja az „én“-t és erre tán túlságosan nagy súlyt fektet.

A könyvnek ez a német szövegű kiadása a francia eredetinek fordítása, a mely azonban — szerző tanúsága szerint is — annyira jó, hogy „gondolatait benne megtalálja“. Többet fordítástól kívánni már nem lehet. Ez mentesen bennünket is ama vádtól, hogy ily könyvet a kéznél levő fordítás nyomán ismertettünk.

Cs. Gy.

ONOGRAPHIEN DES KUNSTGEWERBES. Seemann utódai, Leipzig 1901/02. A „Magy. Iparművészet“ folyó évfolyamának első számában (35. l.) megemlékeztünk e kiadványról és akkor a II., a „Moderne Gläser“ kötetét röviden ismertettük is. Azóta hét új kötet jelent meg; és pedig I. Vorderasiatische Knüpftteppiche, Wilh. Bode-tól, 7 márka; III. Die Schmiedekunst, Adolf Brüning-től, 5 márka; IV. Moderne Keramik, Richard Borrmann-tól, 4 márka; V. Technik der Bronze-Plastik, Hermann Lüer-től, 4 márka; VI. Italienische Hausmöbel der Renaissance, Wilhelm Bode-tól, 4 márka; VII. Deutsche Möbel, Ferdinand Luthmer-től, 4 márka; VIII. Elfenbeinplastik, Chri-

stian Scherer-től, 4 márka; IX. Medaillen der italienischen Renaissance, Cornelius Fabriczy-től, 5 márka.

A kiadványnak első említésekor ama reményünknek adtunk kifejezést, hogy belőle minél több fog napvilágot látni; s eddig — úgy látszik — a kiadóknak számítása jó volt.

A feldolgozott tárgyak, úgy a modern, mint a történeti művészet köréből valók s van közte inkább esztetikai és másik inkább technikai szempontból írott méltatás és ismertetés. A tárgyak különfélesége hozza magával, hogy a feldolgozás mindegyik könyvben másféle; s hozzátehetjük, hogy más értékű is; de ezt nyomban azzal kell kiegészíteni, hogy értéke mindegyiknek van. A mit például a német bútorokról Luthmer ír, az nem oly általános érdekű, mint a vasművéségről írott tanulmány Brüningtől; de viszont az utóbbi egészben kevésbé tetszetős munka mint az előbbi. Fölötte áll mind a kettőnek Bodenek az előázsiai szőnyegekről vagy az olasz házi-bútorról írt két könyve. Ki ne olvasná élvezettel az olasz renaissance házi-bútorról ily modorban mondottakat? Hasonlóan kiváló Fabriczynek az olasz éremről írt könyve. Tanulságosak, főleg a nem szakközönségnek, a bronzplasztikáról írottak Lüertől. És igen jó ismertetést nyújt megint a modern keramikáról a Borrmann könyve; ez olyan mint az üvegről szóló könyv. Scherer-nél az elefántcsontplasztika megírására pedig nem egyhamar találkozott volna jobb erő. — Azt lehet mondani, hogy egyes kötetek egyik-másik művészeti technikát vagy ágat a laikus olvasóközönség számára szinte felfedezik. A nagy közönségnek ezek a könyvek igen jó szolgálatot fognak tenni, a mennyiben oktatnak, tájékoztatnak és a művészettel való foglalkozásra serkentenek. Bárkinek — a szakembereknek is — csak ajánlható. Illusztráció tekintetében ugyan nem mindegyik kifogástalan és nem is egy színvonalon álló, de sok jó kép találkozik mindegyikben; ez pedig az ily fajta kiadványoknak értékét és érdekét is emeli.

Csizik Gyula.